

Sygn. akt II Ka 319/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Wojciechowski

Sędziowie: SSO Marcin Świerk (spr.)

SSO Marta Krajewska - Drozd

Protokolant: sekr. sądowy Joanna Kuś

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej dla miasta w Rzeszowie - Magdaleny Solarewicz - Kraus

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 września 2016 r.

sprawy M. P.

oskarżonego o czyn z art. 190 § 1 kk w zw. z art. 12 kk, art. 160 § 1 kk i art. 157 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, art. 216 § 1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżyciela publicznego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie

z dnia 24 marca 2016 r., sygnatura akt II K 34/15

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu
w R. do ponownego rozpoznania.

SSO Marcin Świerk SSO Tomasz Wojciechowski SSO Marta Krajewska – Drozd

Sygn. akt II Ka 319/16

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 13 września 2016 r.

Wyrokiem z dnia 24 marca 2016 r., sygn. akt II K 34/15, 6 Ds. 519/14 Sąd Rejonowy w Rzeszowie:

1. uniewinnił oskarżonego M. P. od zarzucanego czynu, który miał polegać na tym, że w okresie od bliżej nieustalonego dnia maja 2014 r. do bliżej nieustalonego dnia sierpnia 2014 r. w R. działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru groził M. M. pozbawieniem życia, przy czym groźby te wzbudziły u pokrzywdzonego uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, tj. przestępstwa z art. 190 § 1 kk w zw. z art. 12 kk, na podstawie art. 66 § 1 i 2 kk i art. 67 § 1 i 2 kk w zw. z art. 4 § 1 kk,

2. warunkowo umorzył postępowanie w stosunku do oskarżonego na okres próby 2 lat i na ten czas oddał go pod dozór kuratora sądowego w zakresie czynu polegającego na tym, że w dniu 13 lipca 2014 r. w R. przy ul. (...), za pomocą repliki broni o działaniu pneumatyczno-elektrycznym, wielokrotnie oddał strzały z bliskiej odległości w kierunku M. M. trafiając w/wymienionego między innymi w twarz w wyniku czego doznał on obrażeń ciała w postaci licznych, punktowych otarć naskórka (szczególnie twarzy), które to obrażenia spowodowały u pokrzywdzonego naruszenie

czynności narządów ciała na okres trwający poniżej siedmiu dni w rozumieniu art. 157 § 2 kk, przy czym naraził on pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci utraty wzroku, tj. o przestępstwo z art. 160 § 1 kk i art. 157 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, na podstawie art. 67 § 3 kk w zw. z art. 4 § 1 kk zobowiązał oskarżonego do zapłaty na rzecz oskarżyciela posiłkowego M. M. kwoty 1.500 zł tytułem nawiazki oraz

3. uniewinnił oskarżonego od zarzutu tego, że w dniu 13 lipca 2014 r. w R. znieważył M. M. używając słów powszechnie uznanych za obelżywe, tj. przestępstwa z art. 216 § 1 kk

Ponadto na podstawie art. 618 § 1 pkt 11 kpk zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. Ł. T. Kancelaria Adwokacka w R. kwotę 1.033,20 zł tytułem pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu oraz na podstawie art. 624 § 1 kpk odstąpił od obciążania oskarżonego kosztami sądowymi, a poniesionymi wydatkami obciążył Skarb Państwa.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości prokurator, zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na jego treść, a polegający na uznaniu, że oskarżony M. P. nie popełnił przestępstwa z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i przestępstwa z art. 216 § 1 k.k. oraz uznaniu, że zachodzą przesłanki do skorzystania przez oskarżonego z dobrodziejstwa instytucji warunkowego umorzenia postępowania za czyn z art. 160 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. poprzez przyjęcie braku uzasadnionej obawy spełnienia gróźb oskarżonego i braku znieważenia M. M. oraz przyjęcie nieznacznego stopnia społecznej szkodliwości czynu i winy oskarżonego, podczas, gdy wnikliwa i rzetelna ocena dowodów zgromadzonych w przedmiotowej sprawie zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania prowadzi do wniosku, iż oskarżony dopuścił się wszystkich zarzucanych mu czynów, a stopień społecznej szkodliwości czynu z art. 160 § 1 kk i inne oraz stopień winy oskarżonego w tym zakresie był znaczny.

Wskazując na powyższe podstawy apelacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację obrońca oskarżonego wniósł o utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku oraz przyznanie kosztów obrony udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, o ile podnosi naruszenie dyspozycji normy art. 7 kpk związane z oceną dowodów, co mogło przełożyć się na błędne ustalenia faktyczne.

Przekonanie sądu o wiarygodności jednych dowodów i niewiarygodności innych pozostaje pod ochroną prawa procesowego (art. 7 kpk) m.in. wtedy, gdy:

- 1) jest poprzedzone ujawnieniem w toku rozprawy głównej całokształtu okoliczności sprawy (art. 410 kpk), i to w sposób podyktowany obowiązkiem dochodzenia prawdy (art. 2 §2 kpk),
- 2) stanowi wynik rozważenia wszystkich okoliczności przemawiających zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego (art. 4kpk),
- 3) jest wyczerpująco i logicznie - z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego - uargumentowane w uzasadnieniu wyroku (art. 424 § 1 pkt 1kpk – por. SN WRN149/90, OSNKW 1991, nr 7, poz. 41.).

Sąd I instancji uznał za wiarygodne w całości zarówno zeznania świadka P. C., jak i zeznania K. P., relacjonujących przebieg zajścia z dnia 13 lipca 2014 r. Nie dostrzegł jednak rysującej się na tym tle sprzeczności między zeznaniami powyższych świadków. Opisując przedmiotowe zdarzenie P. C. wskazywał, że po wyciągnięciu noża oskarżony stał w jednym miejscu (k. 11, k. 156); nie próbował zbliżyć się do pokrzywdzonego. Natomiast K. P. zeznał, że oskarżony szedł z nożem w kierunku pokrzywdzonego (k. 157). O ile zdaniem P. C. wypowiedane w tym czasie przez oskarżonego groźby pozbawienia pokrzywdzonego życia nie miały realnego charakteru, o tyle w ocenie K. P. pokrzywdzony, odsuwając się od

oskarżonego liczył się z tym, że może otrzymać cios nożem (k. 15, k. 157). Treść zeznań K. P. przemawiałaby zatem za przyjęciem, że w dniu 13 lipca 2014 r. pokrzywdzony czuł się wypowiedziami i zachowaniem oskarżonego zagrożony. Ustalając, że w czasie objętym zarzutem, tj. w okresie od maja 2014 r. do sierpnia 2014 r. pokrzywdzony w ogóle nie obawiał się oskarżonego należało odnieść się do powyższych zeznań K. P., ze wskazaniem dlaczego odmówiono im wiary. Z zeznań świadków P. C. i K. P. wynika nadto, że po wyciągnięciu noża oskarżony został obezwładniony przez obserwatorów zajścia, którzy przewrócili go na ziemię. Pogłębionej analizy wymagały więc również motywy takiego działania osób niezaangażowanych w konflikt między stronami. Gdyby wypowiedzi i zachowanie oskarżonego nie wywoływało poczucia zagrożenia, to powstaje pytanie o zasadność powyższej reakcji osób postronnych. Z pewnością niewystarczające jest przyjęcie, że oskarżony działał powodowany złością i frustracją w ramach „kultury” swojego środowiska towarzyskiego.

Nie sposób podzielić argumentacji Sądu I instancji, że o braku uzasadnionej obawy pokrzywdzonego w okresie objętym zarzutem świadczyło dobrowolne zainicjowanie spotkania z oskarżonym, które miało miejsce dopiero w sierpniu 2014 r. Zgodnie z treścią zarzutu, oskarżony miał kierować groźby wobec pokrzywdzonego w okresie od maja 2014 r. do sierpnia 2014 r., a zatem w ciągu kilku miesięcy. W tym czasie oskarżony wysyłał pokrzywdzonemu wiadomości tekstowe zawierające groźby pozbawienia życia, a nadto w dniu 13 lipca 2014 r. trzymając w ręku nóż groził mu, że go zabije. Należało więc poddać wnikliwej ocenie poszczególne wypowiedzi i zachowania oskarżonego i w konsekwencji ustalić, czy powodowały one u pokrzywdzonego uzasadnione poczucie zagrożenia (w szczególności w trakcie zajścia z dnia 13 lipca 2014 r.), mając przy tym na względzie, że raz wywołana obawa spełnienia groźby mogła przecieć z upływem czasu ustać.

Sprecyzowania wymagało ponadto stanowisko pokrzywdzonego, co do tego, czy obawiał się on oskarżonego, a jeśli tak, to jakie wypowiedzi czy zachowania M. P. wzbudziły w nim poczucie zagrożenia.

Niezależnie od powyższych uchybień związanych z oceną dowodów należy zauważyć, że przestępstwo z art. 190 § 1 kk ma charakter skutkowy (zob. przykładowo: J. Kosonoga w: Kodeks karny. Komentarz, red. R.A. Stefański, 2 wyd. Warszawa 2015 r., t.14 do art.190 kk). Skutkiem tym jest wywołanie u pokrzywdzonego uzasadnionej obawy spełnienia groźby karalnej. Brak powyższego skutku nie uwalnia oskarżonego od odpowiedzialności karnej, lecz nakazuje rozważyć jego zachowanie z punktu widzenia przepisu art. 13 § 1 kk (zob. przykładowo: A. Spotowski, System prawa karnego, tom 4, cz.2, Ossolineum 1989, s.32; M. Mozgawa, System prawa karnego, Przepis przeciwko dobrom indywidualnym, Tom 10, wyd.2, Warszawa 2016 r., s.438; J. Lachowski w: Kodeks karny. Komentarz, red. V. Konarska – Wrzosek, Warszawa 2016, t.5 do art.190 kk; M. Filar, M. Berent w: Kodeks karny. Komentarz, wyd.5, red. M. Filar, Warszawa 2016, t.8 do art.190 kk). Zatem, „jeżeli groźba nie wzbudziła uzasadnionej obawy, a sprawca do jej wywołania bezpośrednio zmierzał, można mówić o usiłowaniu popełnienia tego przestępstwa” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 maja 2013 r., sygn. II AKa 122/13, LEX nr 1327503). Mając na uwadze, że oskarżony wysyłał pokrzywdzonemu wiadomości tekstowe z groźbami karalnymi, a nadto groził mu nożem, że go zabije, obowiązkiem Sądu meriti było ustalenie, czy M. P. bezpośrednio zmierzał do wzbudzenia w pokrzywdzonym uzasadnionej obawy spełnienia swoich groźb. Dodać jeszcze należy, że przepis art.190 § 1 kk nie zawiera wymogu współczesności obawy do wypowiedzianych groźb (por. post. SN z 1.2.2007 r., II KK 141/06, Prok. i Pr. 2007/7-8/20),

Odnosząc się do kwestii znieważenia pokrzywdzonego należy podkreślić, że żadne zwyczaje panujące w środowisku towarzyskim, które odbiegają od generalnie akceptowanych norm obyczajowych nie mogą stanowić okoliczności wyłączającej odpowiedzialność za czyn z art. 216 § 1 kk Przepis to ma charakter formalny, a ewentualne poczucie „znieważenia” pokrzywdzonego ma jedynie znaczenie o tyle, że wpływa na jego wolę ścigania sprawcy. W niniejszej sprawie prokurator objął ściganiem z urzędu czyn z art. 216 § 1 kk motywując to zaistniałym interesem społecznym. Tym samym ewentualne poczucie „znieważenia” pokrzywdzonego utraciło znaczenie z punktu widzenia zasadności pociągnięcia oskarżonego do odpowiedzialności karnej za czyn z art. 216 § 1 kk. Natomiast rozważania na temat celowości takiej decyzji prokuratora należy uznać za bezprzedmiotowe, skoro objęcie ściganiem z urzędu w trybie art. 60 § 1 k.p.k. nie podlega kontroli sądu. Zasadnie wskazał przy tym skarżący, że wzajemność zniewag należało rozpatrywać z punktu widzenia przepisu art. 216 § 3 k.k., który umożliwia sądowi odstępianie od wymierzenia kary.

Obowiązkiem Sądu merittii była więc analiza wypowiedzi oskarżonego, przytoczonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku z punktu widzenia powszechnie akceptowanych norm obyczajowych.

Mając na uwadze powyższe przedwczesne byłoby dokonanie oceny trafności zastosowania wobec oskarżonego instytucji warunkowego umorzenia postępowania o czyn z art. 160 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Dopiero usunięcie wskazanych uchybień dotyczących oceny dowodów, w tym dokładne ustalenie okoliczności zajścia z dnia 13 lipca 2014 r. pozwoli Sądowi na ponowną analizę stopnia winy oskarżonego i stopnia społecznej szkodliwości poszczególnych czynów jak i całości zachowania oskarżonego. Dopiero całościowa ocena wszystkich czynów pozwoli na sensowne rozważania o celowości warunkowego umorzenia postępowania.

Sąd ponownie rozpoznający sprawę winien przeprowadzić na nowo przewód w całości, biorąc pod uwagę konieczność:

- rozstrzygnięcia rozbieżności w zeznaniach świadków P. C. i K. P.,
- uzyskania od pokrzywdzonego precyzyjnego stanowisko, co do tego, czy obawiał się on wypowiedzi lub zachowań oskarżonego,
- możliwie dokładnego ustalenia okoliczności zajścia z dnia 13 lipca 2014 r. i poddania wnikliwej ocenie poszczególnych wypowiedzi i zachowania jego uczestników,
- dokonania analizy poszczególnych zachowań oskarżonego pod kątem spowodowania u pokrzywdzonego realnej obawy spełnienia gróźb,
- w przypadku przyjęcia, że postępowanie oskarżonego nie wzbudziło uzasadnionej obawy pokrzywdzonego - dokonania jego oceny prawnej z punktu widzenia przepisu art. 13 k.k.,
- dokonania oceny wypowiedzi oskarżonego z punktu widzenia powszechnie przyjętych norm obyczajowych (art. 216 k.k.),
- ponownej oceny zaistnienia przesłanek warunkowego umorzenia postępowania.

Rozstrzygnięcie Sądu odwoławczego znajduje oparcie w treści art. 437 § 1 i 2 oraz art. 454 § 1 k.p.k.

SSO Tomasz Wojciechowski

SSO Marcin Świerk SSO Marta Krajewska-Drozd